

SKRIPSI

**IKLAN LAYANAN MASYARAKAT “JOGJA BERSIH”
(Studi Deskriptif Iklan Layanan Masyarakat “Jogja Bersih” 2005-2006)**

***THE PUBLIC SERVICE ADVERTISING OF “JOGJA BERSIH”
(The Description Study about Public Service Advertising of “Jogja Bersih”
2005-2006)***

**Skripsi Ini Disusun Sebagai Syarat Untuk Memperoleh
Derajat Kesarjanaan Strata-1**

Disusun oleh :

Muhammad Tanwirul Mujib

20020530220

JURUSAN ILMU KOMUNIKASI

FAKULTAS ILMU SOSIAL DAN ILMU POLITIK

UNIVERSITAS MUHAMMADIYAH YOGYAKARTA

SKRIPSI

**IKLAN LAYANAN MASYARAKAT “JOGJA BERSIH”
(Studi Deskriptif Iklan Layanan Masyarakat “Jogja Bersih” 2005-2006)**

***THE PUBLIC SERVICE ADVERTISING OF “JOGJA BERSIH”
(The Description Study about Public Service Advertising of “Jogja
Bersih”
2005-2006)***

**Skripsi Ini Disusun Sebagai Syarat Untuk Memperoleh
Derajat Kesarjanaan Strata-1**

Disusun oleh:

Muhammad Tanwirul Mujib

20020530220

JURUSAN ILMU KOMUNIKASI

FAKULTAS ILMU SOSIAL DAN ILMU POLITIK

UNIVERSITAS MUHAMMADIYAH YOGYAKARTA

1998

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
50 EAST LAKE STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60607-7090
TEL: (773) 837-3200 FAX: (773) 837-0801

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
50 EAST LAKE STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60607-7090
TEL: (773) 837-3200 FAX: (773) 837-0801

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
50 EAST LAKE STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60607-7090
TEL: (773) 837-3200 FAX: (773) 837-0801

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

50 EAST LAKE STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60607-7090

TEL: (773) 837-3200 FAX: (773) 837-0801

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

50 EAST LAKE STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60607-7090

TEL: (773) 837-3200 FAX: (773) 837-0801

1998

SKRIPSI

Telah dipertahankan dan disahkan di depan Tim Penguji
Jurusan Ilmu Komunikasi, Fakultas Ilmu Sosial dan Ilmu Politik
Universitas Muhammadiyah Yogyakarta
Pada:

Hari : Senin
Tanggal : 7 Mei 2007
Tempat : Ruang Negosiasi Ilmu Komunikasi

SUSUNAN TIM PENGUJI

Ketua

(Drs. Rakhmat Supriyono, M.Pd.)

Penguji I

(Zuhdan Azis, S.Ip., S.Sn.)

Penguji II

(Twediana Budi H., M.Si)

Skripsi ini telah diterima sebagai salah satu persyaratan
Untuk memperoleh gelar sarjana (S-1)
Pada Tanggal 7 Mei 2007

Tri Hastuti Nur Rochimah, S. Sos., M. Si

Ketua Jurusan Ilmu Komunikasi

செய்துள்ள பணிகள்

தலைவர் அவர்களின் கீழ்க் கட்டுப்பாட்டில் உள்ள அனைத்து அலுவலகங்களிலும்
அதிகாரிகள் மற்றும் உதவியாளர்கள் ஆகியவர்களுக்கு சம்பளம் வழங்கி
கட்டி கொடுக்கப்பட்டிருக்கிறது.

மேலும் :
மேலும் :
மேலும் :

செய்யப்படும் பணிகள்

மேலும்

(Handwritten signature)

மேலும் செயல்படுத்தப்படும் பணிகள்

மேலும்

மேலும்

(Handwritten signature)

(மேலும் செயல்படுத்தப்படும் பணிகள்)

(மேலும் செயல்படுத்தப்படும் பணிகள்)

மேலும் செயல்படுத்தப்படும் பணிகள்
மேலும் செயல்படுத்தப்படும் பணிகள்
மேலும் செயல்படுத்தப்படும் பணிகள்

(Handwritten signature)

மேலும் செயல்படுத்தப்படும் பணிகள்
மேலும் செயல்படுத்தப்படும் பணிகள்

KATA PENGANTAR

Puji syukur kehadiran Allah SWT yang telah melimpahkan rahmat dan hidayah-Nya, sehingga penulis dapat menyelesaikan skripsi ini. Skripsi yang berjudul “Iklan Layanan Masyarakat Jogja Bersih 2005-2006: (Studi Deskriptif Iklan Layanan Masyarakat Jogja Bersih 2005-2006) dimaksudkan untuk menggambarkan tentang bagaimana ILM tentang Jogja Bersih 2005-2006 agar dapat memberikan kontribusi terhadap wacana periklanan khususnya Iklan Layanan Masyarakat dan tentang program Jogja Bersih 2005-2006.

Penulis sadar bahwa tanpa bantuan dari berbagai pihak, skripsi ini tidak akan terwujud. Oleh karena itulah penulis mengucapkan terimakasih sebcsar-besarnya kepada:

1. Bapak Dr. Khoiruddin Bashori, selaku Rektor Universitas Muhammadiyah Yogyakarta.
2. Bapak Bambang Eka Cahyo W M. Si, Dekan Fakultas Ilmu Sosial dan Ilmu Politik Universitas Muhammadiyah Yogyakarta.
3. Ibu Tri Hastuti N. R, M. Si, selaku Ketua Jurusan Ilmu Komunikasi Fakultas Ilmu Sosial dan Ilmu Politik Universitas Muhammadiyah Yogyakarta.
4. Bapak Zuhdan Azis, SIP, S.Sn, selaku Dosen Pembimbing Skripsi I dan Dosen Pembimbing Akademik.
5. Bapak Rakhmat Supriyono, Drs, M.Pd selaku Dosen Pembimbing Skripsi II.

7. Segenap Dosen Pengajar di Jurusan Ilmu Komunikasi Konsentrasi *Advertising* Fakultas Ilmu Sosial dan Ilmu Politik Universitas Muhammadiyah Yogyakarta.
8. Bapak Husin dan Bapak Mujono yang telah membantu kelancaran administrasi Jurusan Ilmu Komunikasi Fakultas Ilmu Sosial dan Ilmu Politik Universitas Muhammadiyah Yogyakarta.
9. Ibu Maimunah Nasution. SH selaku Bagian Umum Dinas Lingkungan Hidup Kota Yogyakarta.
10. Semua Staf Dinas Lingkungan Hidup Kota Yogyakarta.

Dengan keterbatasan kemampuan, pengetahuan dan pengalaman, penulis menyadari sepenuhnya bahwa tugas akhir ini masih jauh dari sempurna. Oleh karena itu kritik dan saran sangat penulis harapkan untuk kesempurnaan penyusunan skripsi ini. Akhir kata penulis berharap karya tulis ini dapat bermanfaat bagi semua pihak.

Yogyakarta, Mei 2007

Penyusun

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through, but some words like "conclusion" and "summary" are faintly visible.

MOTTO

“Cobaan itu adalah perlu, Tiap-tiap usaha manusia kemanfaatannya
kembali kepada dirinya sendiri”

(AL-QURAN, AL 'ANKABUUT)

“Di antara dua masa yang terpisahkan oleh jurang yang lebar,
ada waktu yang mengalir deras. Suatu kewajiban untuk
menyebranginya. Menunggu hanya menjadikan kedua masa semakin jauh,
Tindakan untuk menyebranginya adalah usaha yang pantas untuk dicoba”

(Glenn Marsalim)

“Masalah itu bukan untuk diratapi, tapi untuk dihadapi dan
diselesaikan”

(Mujieb)

HALAMAN PERSEMBAHAN

Skripsi ini saya persembahkan untuk diri saya, kedua orang tua saya, kakak, adek dan semua keluarga saya. Karya tulis ini adalah sebagai bukti bahwa saya telah berhasil menjalani rangkaian kegiatan tugas akademik, dan akhirnya saya selaikan tugas ini dengan baik

1. Allah SWT atas limpahan rahmat dan karunia yang tak terhingga.
2. Nabi besar Muhammad SAW.
3. Terimakasih buat kedua orang tua saya, Bapak Zuhikmah dan Ibu Choiriyah, yang senantiasa selalu mendidik memberikan dukungan matrial dan spiritual, semangat, dan doanya. Akhirnya anakmu ini dapat memperoleh gelar S-1. Saya akan membahagiakan dan memenuhi impian mereka.
4. Buat saudaraku kakak Alfi Khairil Hikmah, dan adek Diyah Uswatu Hasanah. Semoga kita selalu melakukan yang terbaik buat orang tua dan keluarga kita.
5. Semua keluarga besar yang ada di PAGARALAM, BENGKULU, RIAU, DEKASE SAT MITIGA D

THANKS TO:

- ✦ **Awa Sheva, Ngehe'**, Thanks buat semuanya dab! tetap semangat tuk jalani semua masalah yang selalu datang. Selalu ingat bahwasanya "masalah bukan untuk diratapi, tapi untuk dihadapi dan diselaesaikan". N' always pray to God!..Smoga awet ma **Perikecil**, Amien..
- ✦ **Irien**. Makasih banyak Bro buat nasehat dan bantuannya selama ini. I never forget for this. Kejar obsesi dan cintamu (Beruang Kutub) bro!! "Allah tidak akan mengubah suatu kaum kecuali kaum itu sendiri yang mengubahnya", .He..N' buat **Fandah** (Beruangkutub), "jangan pernah menyia-nyiakan kasih sayang dari seseorang, cobalah untuk bisa ngehargain suatu pengorbanan dari orang lain, maka pengorbanan mu juga ga akan sia-sia"..sok bijak banget,he..
- ✦ **Be2K**, .Trimaksih buat semua dukungan, bantuan, semangat yang engkau berikan. Akhirnya wisudahnya bareng juga be'.thanks juga uda nemenin pendadaran ya...
- ✦ **Poet**, Qudo. Sory bro duluan yo..ngefans si ngefans nak serempak nian wisudanya,he.. tetap semangat!. Berusaha lagi tuk jadi lebih dewasa, berusaha lagi tuk lebih romantis ke Vika (pertahankan hubungan yang telah kalian bina),ok.. Keep Rok'N Roll Bro!!. Buat **Vika** "Lelaki juga Ingin Dimenerti"..He..smangat terus tambah sabar ngadepi po2t.
- ✦ **Anak2 Kiss Gengster**, kalian emang c

nyebut itu,he..makasih ya nasehat-nasehatnya, udah mau dengerin cerita Roman Picisanqu. Solusi-solusi yang engkau berikan. Buat Indah Wulan, u are top girl..duh ibu ini mentang2 uda kerja, ga mau nongkrong lagi. Makasih buat nasehatnya sebelum pndadaran kemaren ya..Buat mas Agung + Eva moga awet terus ampe pelaminan, kakek nenek, amienn..Buat Kiki+Ana, Keep Rok'N Roll deh. Buat Gendah+Ning..jangan Dugem mlulu urusin tu kuliah,he..buat Ratieh Sory banget gw pernah hilaf ma lo, dimaafin kan, he..

✦ Anak2 BaCout Area. Apoy Geboy, yang selalu menuangkan inspirasinya melalui lirik-lirik lagu Bacout. Raunganmu kren Bobs! Saluut buat spirit lo jadi Rock Star! ternyata itu juga terjadi pada saya.moga Band kita jadi Band Rock papan atas Yeach, Btw jangan lupa Bunga2 N' Skripsi lo diurusin tu...Buat Mr QinoY, ahirnya Bacout Bisa dapetin drummer kayak Lo..jangan bosan bosan tuk curahin inspirasi2 lo ke Bacout.Ok. Tenang aja kita pasti dapet panggung yang gede.he..Buat De2X I like your Melody, mari kita gemparkan dunia dengan Alunan music Bacout..buat Poet Kudo smangat bob, ga ada lo nga rame..ROCK'N ROLL YEACH...

✦ Anak-anak IK C 2002. Mifta+Iin (smangat, ayo selesain Skripsinya), Ida Jo (Smangat terus Jo), Reyna (yang penting S-1 nya dapet, smangat). Nyi2n+Febri Cuko (awet terus ya), Oki+Rara (awet jg Ya), Gany (Sukses dengan To

kompak ngadepin cobaan yang menerpa kos kita.

No thanks for Agus!

☛ Buat Ibu warung beserta keluarga Kontrakan

Lama, makasih atas semua doanya, dukungannya.

Maaf kalau saya sering ngeropotin ibu. De Erin,

Anggi, Dayat, Bapak. Makasih banyak atas

semuanya..

☛ Buat temen2 yang selalu mengekspresikan diri

lewat music. "TOURRET". "WAR". The BACOUT

AREA". CRAZE TARA (Awa, Juna, Fahmi, Redy,

Adi), Lagu kaitan Topi TOOGIE (Bu Wulan, Gany,

Tukul, Mac, Atul, pepen, Joshe), Keep Rock N'.

IRITASI RINGAN (makasih pinjaman alatnya). Dan

yang selalu jadi backsound n' soundtrack,

temen2 The Brandal, The Sigt, Upstair,

Ramones, Bang Iwan, Koes Plus, N' Compilation

song. Thanks for all...

☛ Maaf jika ada yang lupa, blum kesebut thanks

DAFTAR ISI

	halaman
HALAMAN JUDUL.....	i
HALAMAN COVER.....	ii
HALAMAN PENGESAHAN.....	iii
HALAMAN PERSEMBAHAN.....	iv
KATA PENGANTAR.....	v
DAFTAR ISI.....	vi
DAFTAR TABEL.....	vii
DAFTAR GAMBAR.....	viii

BAB I PENDAHULUAN

A. Latar Belakang Masalah.....	1
B. Rumusan Masalah.....	3
C. Tujuan dan Manfaat Penelitian.....	3
D. Kerangka Teori.....	4
1. Periklanan.....	4
2. Iklan Layanan Masyarakat.....	6
3. Kampanye Periklanan.....	11
4. Media.....	22
5. Proses Komunikasi.....	24
6. Utilisasi Dalam Iklan Cetak.....	

BAB IV PENUTUP

A. Kesimpulan.....	87
B. Saran.....	88

DAFTAR PUSTAKA

LAMPIRAN

DAFTAR GAMBAR

	Halaman
Gambar 2.1. Bagan Susunan Organisasi Dinas Lingkungan Hidup Kota Yogyakarta	35
Gambar 2.2. Bagan Alur Pikir Dinas Lingkungan Hidup Kota Yogyakarta.....	46
Gambar 2.3. <i>Bilboard</i> “Kau Tau Yang Ku Mau Yogyaku Bersih”	54
Gambar 2.4. <i>Neon Box</i> “Cinta Yogyaku Bersih Yogyaku”	54
Gambar 2.5. <i>ILM Banner</i> “Jogja Bersih Jogja Nyaman”	55
Gambar 2.6. Stiker.....	55
Gambar 3.1. <i>Bilboard</i> “Kau Tau Yang Ku Mau Yogyaku Bersih”	76
Gambar 3.2. <i>Neon Box</i>	78
Gambar 3.3 <i>Banner</i>	79
Gambar 3.4 Stiker	80